

Кравченко А. В.,

*аспірант кафедри психології, соціальної роботи та педагогіки
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського
м. Київ, Україна*

ЕМОЦІЙНА ГРАМОТНІСТЬ ПЕДАГОГА

На сьогодні стан емоційного інтелекту педагога визначається необхідністю у нього вміння управляти собою, знання власних емоцій, вміння управляти ними як у професійній діяльності, так і у повсякденному житті. Рівень розвиненості емоційного інтелекту педагога визначає можливість професійного зростання та побудови кар'єри, оскільки дає можливість більш цілісно оцінити власні адаптивні здібності через уміння емоційно взаємодіяти з іншими.

Упродовж останніх десятиліть науковці, які займаються дослідженням людського інтелекту, здібностей і емоцій дійшли висновку, що успіх людини в соціумі не визначається високим ступенем розвитку розумового інтелекту (IQ) або наявністю таланту: так люди з середніми показниками IQ і відсутністю креативності часто стають лідерами не тільки колективів, але і держав. Що дало можливість сформулювати гіпотезу про існування деякої сукупності людських здібностей, які дозволяють ефективно взаємодіяти з іншими людьми, на основі розуміння, інтерпретації і контролю як власних, так і емоцій інших людей.

Дослідниця І. Андрєєва зауважує, що «емоційний інтелект лежить в основі емоційної саморегуляції, а високий рівень емоційного інтелекту дає можливість розуміти власні емоції та емоції інших людей, керувати емоційною сферою; допомагає приймати рішення на основі відображення і осмислення емоцій, які мають для особистості певний зміст. Емоційний інтелект складається з вміння свідомо керувати емоціями, розуміти емоції, асимілювати емоції в мислення, розрізняти та виражати емоції» [2, с. 166].

Емоційна грамотність дає можливість із кожної соціальної комунікації, партнерських чи ділових відносин, коротких чи довгострокових – отримувати максимально можливі перспективи та можливості для всіх учасників соціальних взаємовідносин різного рівня. Якщо вміти правильно керувати своїм емоційним станом, тобто здатністю змусити власні емоції працювати на себе, а не проти себе – це стає ключовим моментом формування в собі емоційної грамотності та подальшого особистісного розвитку.

Основною особливістю емоційної грамотності є можливість побудови навичок спільної роботи людей один з одним, без маніпуляцій та примусу, використовуючи емоції емпатії, завдяки чому створюється міцний та якісний взаємозв'язок між людьми [3, с. 260].

Відтак, емоційна грамотність педагога на сьогоднішній день набуває все більшої вагомості для реалізації успішного освітнього процесу, розвитку емоційної сфери студентів, самореалізації особистості загалом, відкриття та вияву власного потенціалу. Тому на порядку денному для педагога стоїть завдання організувати освітній процес на емоційній основі, тобто взаємовідносини між педагогом та його студентами повинні будуватися на засадах взаємоповаги, довіри та емпатії. Педагог, в свою чергу, свідомо керує своїми емоціями та виражає їх, створює позитивне емоційне середовище для своїх студентів в процесі навчання та вміло розпізнає їхній емоційний стан [1, с. 24].

Вміння надавати власним переживанням педагогічної спрямованості, відповідно до навчальних завдань врегульовувати діапазон власних переживань, надавати емоційного забарвлення достатньо складному матеріалу для кращого сприйняття студентами – все це допоможе професійному педагогу організувати навчальний процес на достатньо продуктивному рівні, забезпечуючи цим активний зворотній зв'язок зі студентами.

Емоційна грамотність педагога включає в себе:

- розуміння власних почуттів;
- щире співчуття та співпереживання;
- управління власними емоціями;
- виправлення емоційної шкоди;
- розуміння емоційного стану інших людей, тобто здатність до емпатії.

Завдяки сукупності цих компонентів педагог може зосередитись на почуттях студентів, відчувати їхній емоційний стан і знати як з ними ефективно співпрацювати під час навчального процесу. У зв'язку з тим, що кожен студент це індивідуальна особистість зі своїм власним емоційним досвідом, здатністю позитивно оцінювати поведінку кожного, приймати несхожість кожного без порівняльної оцінки, співпереживати та підтримувати в студентах відчуття власної гідності – запорука успішного педагога.

Здатність впливати на студентів реалізується не через емоційний натиск в образі авторитету, а в умінні добирати доцільний тон у процесі спілкування зі студентами, досягаючи цим міцних стосунків на основі взаємоповаги та довіри, залучення студентів до спільної мети,

а саме націлити на навчальний процес та отримання високих результатів в інтелектуальній та практичній діяльності [4, с. 91].

Для опанування студентами ключових компетентностей педагогу слід наповнювати свій матеріал новими вражаючими та цікавими фактами, доповнюючи це емоційним забарвленням, з метою досягнення освітніх завдань, засвоєнням навчального матеріалу, формуванням емоційно ціннісного ставлення студентів до навколишнього світу, вмінням аналізувати та виражати своє ставлення до тієї, чи іншої теми.

Отже, роль педагога в сучасному освітньому середовищі визначається перш за все як модератора в індивідуальному освітньому просторі кожного студента. Відповідно завданням педагога є не тільки забезпечення достатнім рівнем знань та навичок студентів, а й в умінні зацікавити, мотивувати, надихати, спрямовувати на досягнення мети, викликати бажання рухатися вперед наперекір перешкодам та труднощам.

Список використаних джерел:

1. Алмаші С. І. Розвиток особистості педагога в емоційному просторі. *Проблеми сучасної психології*. 2013. Випуск 19. С. 24–34.
2. Андрєєва І. Н. Розвиток емоційної компетентності педагогів. *Психологія освіти сьогодні: Теорія і практика : матеріали Міжн. наук.-практич. Конференції*. Мн., 2003. С. 166–168.
3. Дмитрюк Н. С. Вплив емоцій на формування та становлення особистості. *Проблеми сучасної психології*. 2010. Випуск 8. С. 260–271.
4. Лящ О. П. Роль емоційної сфери у структурі професійної ідентичності педагога. *Актуальні проблеми психології*. Том I. Випуск 56. С. 91–96.